

Poznámky o genéze detského programmingu v rozhlase a v televízii

Juraj RUSNÁK, Inštitút slovakistických, mediálnych a knižničných štúdií, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, jurkorusnak@gmail.com

Kľúčové slová: elektronické médiá, programovanie, detské publikum

Key words: electronic media, programming, children's audience

Od kolika let má byť prístupný historický fantasy televízny seriál Xena, princezna bojovnice (1995 – 2001)? A od kolika let film 300: Bitva u Thermopyl (2006, Zack Snyder)? Ohrožuje ešte dnes britský seriál Randall a Hopkirk (1969 – 1970) mravný vývoj mládeže do 15 let a nebo už ne a je úsměvnou detektivkou i pro dvanáctileté? Do kolika let svým etickým poselstvím ohrožuje děti populární cyklus sovětských pohádek Jen počkej, zajíci! (1969 – 1986, režie Vjačeslav Kotěnočkin)? Kreslený vlk je kuřák a chuligán, chce chytit a sníst Zajíce... Má být tento obsah prístupný i šestiletým dětem? Je stejně nebo víc nebezpečný pro mravní vývoj dětí americký seriál Tom a Jerry (1940 – 1967, Hanna a Barbera, MGM)?

Otázky, ktoré zazneli na vedeckej konferencii *Mediální reflexe* koncom septembra tohto roku v Telči a ktoré tlmočil vo svojom kritickom príspevku Š. Kotrba v Britských listoch (2014) naznačujú rozpaky pri interpretácii programovej skladby určenej detskému publiku v prostredí elektronických médií i viaceré komplikácie pri etablovaní tzv. labelingu (povinného označovania vhodnosti, resp. nevhodnosti mediálnych obsahov podľa veku). Do procesu rozhodovania o tom, aké princípy by mali dominovať pri odporúčaní o ne/vhodnosti programovej skladby v rozhlase a televízii pre detské publikum, tak vstupujú nielen psychologické a sociálne faktory (rozvoj psychiky samotného dieťaťa, jeho kognitívne, resp. sociálne skúsenosti), ale aj kultúrne, politické a ekonomické indície mediálnej prevádzky (stupeň liberálnosti/konzervatívnosti prostredia, v ktorej vyrastá, rodinou počínajúc; ne/prístupnosť rozvoja multimediálnych zručností dieťaťa, funkčnosť duálneho systému vysielania, penetrácia médií a pod.)

Program a programovanie: terminologické východiská

Od svojho vzniku až dodnes prešli elektronické médiá zásadnou transformáciou, ktorá významne ovplyvnila aj produkciu, šírenie a spotrebu programov určených detskému publiku – zmenili sa nielen technologické možnosti a pestrosť rozhlasových a televíznych staníc, ale aj samotná náplň vysielania – program – a jeho štruktúra. Pojem *program* možno charakterizovať ako časové usporiadanie a skladbu jednotlivých rozhlasových alebo televíznych relácií, ktoré vysiela konkrétna stanica; ako konečný výsledok programotvornej činnosti príslušného elektronického média (už nielen v angloamerickom prostredí sa tento proces nazýva *programmingom*). Najdôležitejším formálnym rysom programu je prehľadná a relatívne ustálená štruktúra, ktorá rešpektuje obsahové požiadavky pri vytváraní programu. Základnou obsahovou dominantou programu je predovšetkým jeho zreteľná kompatibilita s profilom príslušného média (s jeho zameraním, charakterom programovej ponuky, postavením na mediálnom trhu, vzťahom k publiku – v komerčnej programovacej praxi sa pre tieto indície najčastejšie používa označenie programový formát). Podľa programového formátu sa rozlišujú programy univerzálne (obsahuje široké spektrum relácií rôznych typov) a špecializované (podľa istej témy). Okrem toho jestvujú aj klasifikácie programu podľa prístupnosti programu (kódovaný, voľne prístupný) – porov. aj Hochelová, 2001, s. 149 –

150. Pre charakter nasledujúcich úvah má zásadný význam delenie programu podľa typu poslucháča či diváka – takouto optikou možno v programovej skladbe elektronických médií rozlíšiť relácie určené pre deti, mládež, ženy, dôchodcov, motoristov, športových fanúšikov a pod.

Pripomenúť treba ešte to, že programovanie je v prostredí rozhlasových a televíznych médií ovplyvňované viacerými okolnosťami: predovšetkým charakterom samotného média (inú podobu máva program verejnoprávnych médií – aj s dôrazom na úlohy, ktoré mu vyplývajú z mediálnej legislatívy, inú program súkromných médií), obsahovým zameraním rozhlasového, resp. televízneho média (hudobné rozhlasové médiá posilňujú v programe hudobnú zložku a precizujú tzv. hudobný formát, informačné rozhlasové a televízne médiá posilňujú spravodajstvo – aj s využívaním informácie ako lukratívneho tovaru), cieľovým poslucháčom (v mediálnej praxi na Slovensku popri vekovo-generačnej zacielenosti je rozhlasový program modifikovaný aj podľa toho, či je určený pre publikum skôr mestské, alebo skôr vidiecke; v komerčnom televíznom programovaní smeruje program k univerzálnemu rodinnému prostrediu) a aj postavením na mediálnom trhu (aj s profiláciou ako tzv. celoplošné alebo regionálne rozhlasové a televízne médiá).

Legislatívne rámce detského programmingu

Pohľad na historické kontúry a súčasný stav repertoáru obsahov elektronických médií určených detskému publiku môže byť zaujímavý z niekoľkých dôvodov – predovšetkým, v detskom programmingu sa nápadne zrkadlia sociokultúrne špecifiká medziľudskej komunikácie v konkrétnom čase a priestore, často formované v závislosti od ideologických, ekonomických, ale aj právnych indícií. Máloktorú oblasť mediálneho prostredia legislatíva zasahuje tak intenzívne ako priestor produkcie a spotreby mediálnych textov pre deti a mládež. Osobitne to platí o 90. rokoch minulého storočia – príkladom intervencie štátnych orgánov do vytvárania vzťahu medzi médiami a detským publikom môžu byť Spojené štáty americké, v ktorých bol v roku 1990 prijatý Zákon o detskej televízii (*Children Television Act*), predstavujúci prvú právnu normu upravujúcu charakter vysielania pre detské publikum. Podľa neho musia jednotliví širitelia televízneho vysielania ponúkať deťom aj také programy, ktoré pomáhajú rozširovať ich poznávacie a informačné schopnosti. Touto právnou normou začína v USA rozvoj výroby vzdelávacích programov pre detské publikum (dôsledkom tohto zákona v roku 1990 napr. osem z deviatich cien Peabody Awards získali programy so vzdelávacím charakterom – Children Television Programming, 2014). Na základe týchto skutočností funguje vo viacerých vyspelých krajinách systém klasifikácie jednotlivých mediálnych obsahov, šírených elektronickou cestou, ktorý upozorňuje dospelých na vhodnosť, resp. nevhodnosť programov pre detského príjemcu. Legislatíva tak nepochybne reaguje na skutočnosť, že deti často sledujú aj programy pre dospelých – podľa výskumov, ktoré realizovali Davies a kol. v rokoch 1990 – 1995, sledovali deti nielen programy určené deťom (Vo Veľkej Británii tak na prvých miestach sledovanosti boli sci-fi seriál *Tomorrow People* so sledovanosťou 25,6 %, animované cartoons *Tiny Toons* (24,4 %), soap opery *Byker Groove* (21,1 %) a vzdelávací program *How 2* – 18,1 %), ale aj programy pre dospelých (fantasy *Gladiators* – 40,2 % a soap opera *Neighbours* – 39,2 %) – porov. Davies, 2010, s. 152.

Príkladom regulácie mediálnych obsahov v zahraničí môže byť televízne vysielanie v USA, v krajine, ktorá je najväčším producentom detských programov na svete (Spojené štáty sa podieľajú šesťdesiatimi percentami na celosvetovej produkcii programov pre deti, nasleduje Európa s takmer dvadsiatimi ôsmimi percentami a Ázia s takmer tridsiatimi percentami, porov. Davies, 2010, s. 153). V USA je označenie jednotlivých televíznych relácií umiestňované zvyčajne 15 sekúnd pred začiatkom samotného programu v ľavom

hornom rohu televíznej obrazovky. Podľa klasifikačných kritérií sú v televíznej praxi USA rozdelené jednotlivé televízne relácie rozdelené do nasledovných skupín:

I. *TV-Y*: vysielanie vhodné pre deti všetkých vekových kategórií. Program neobsahuje žiadne násilie, vulgárne rečové prejavy či sexuálne obsahy.

II. *TV-Y7*: vysielanie je vhodné pre deti od siedmich rokov.

III. *TV-G*: vysielanie je vhodné pre všetky typy publik (vrátane detského).

IV. *TV-PG*: deti môžu sledovať tento druh programu len v prítomnosti rodičov. V programe sa môžu objaviť agresívne výrazy, obmedzené formy násilia, sexuálne zafarbené dialógy a situácie. V najnovšej vysielacej praxi v USA sa pod príslušnú ikonu pridáva spresňujúca skratka VL (*violence*, násilie), S (*sex*), L (*language*, hrubé výrazy) a D (dialógy obsahujúce sexuálnu tematiku).

V. *TV-14*: program nie je vhodný pre deti mladšie ako štrnásť rokov, obsahovať môže komplikované témy, agresívne výrazy a sexuálny obsah.

VI. *TV-MA*: program určený len pre dospelého diváka, môže obsahovať scény so sexuálnym obsahom, násilie a agresívne výrazy (Radio – Television Terms & Definitions, 2006, s. 80).

Podobný systém klasifikácie mediálnych obsahov jestvuje aj v domácej televíznej praxi – podľa právnych noriem sú vysielatelia povinní označiť všetky televízne relácie ikonou informujúcou o vhodnosti programu pre jednotlivé vekové kategórie počas celej dĺžky trvania programu – televízne texty sú rozdelené na relácie vhodné pred deti od siedmich, dvanástich, pätnástich rokov a televízne programy vhodné len pre dospelých od osemnástich rokov (Vyhláška Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 3. decembra 2007, Z. z. 589/2007).

Rozhlasové a televízne žánre pre detské publikum: pokus o diachronický náčrt

Vývoj jednotlivých druhov elektronických mediálnych textov určených detskému publiku začína ešte pred vyššie spomínaným zaradovaním jednotlivých relácií pre deti podľa ich ne/vhodnosti: viaceré zdroje uvádzajú ako prvý program elektronických médií určený detskému publiku rozhlasovú reláciu *Let's Pretend*, vysielanú pre deti bez reklamných prestávok americkou stanicou CBS už v roku 1934 (History of Radio, 2010). S rozvíjaním rozhlasového vysielania v 30. rokoch minulého storočia, v čase zlatej éry rozhlasu² ponúkali aj ďalšie rozhlasové stanice programy určené deťom, najčastejšie obsahovali rozhlasové adaptácie populárnych kníh a komiksov (*Little Orphan Annie*, *Captain Midnight*, *Superman* a pod.). Po nástupe televízie a presune podstatnej časti publika k sledovaniu televíznych relácií sa v rozhlasovom vysielaní čoraz častejšie začali objavovať špecializované relácie venované deťom – rozhlasové hry, čítania na dobrú noc, detské hitparády a pod. Výsledkom zlučovania v 90. rokoch minulého storočia bol vznik viacerých špecializovaných rozhlasových sietí, vysielajúcich program pre deti: *Kid Star* na Children's Media Network a *Radio AAHS* spravované Children's Broadcasting Corporation's (viac pozri Simmons, 2007, s. 685 – 686).

Po druhej svetovej vojne začína aj pravidelné vysielanie televíznych programov pre detských divákov – jedným z prvých programov tohto typu bola relácia *For the Children*, vysielaná spoločnosťou BBC v roku 1946. Bezprostredne na ňu nadviazal program *Muffin the Mule*, ktorý sa vo vysielaní BBC udržal viac než desať rokov, od roku 1946 do roku 1955. Náplň vtedajšej televíznej programovej ponuky zhrnula jedna z prvých dramaturgičiek programov určených detskému divákovi ako „ponuku hier, programov zameraných na učenie, príbehov, zberateľských kútikov, zvieracích tém, cestovaní, reportáží a cestopisov a vedomostných súťaží...“ (McGrown, 2009). S postupným ustáľovaním pravidelnej programovej štruktúry pribúdali v televízii aj programy určené detskému divákovi, resp. poslucháčovi: v roku 1951 ponúkali tri hlavné americké televízne spoločnosti 27 hodín programov určených deťom v týždennej ponuke (Allison, 2004, s. 502 – 509). Rozširuje sa aj ich žánrová ponuka: napríklad v roku 1964 v Chicago začali vysielat' ekumenický program

pre deti pod názvom *Wee One's World*, ktorý bol emitovaný v päťminútových intervaloch (Chicago Tribune, 1964).

Od druhej polovice päťdesiatych rokov sa sústredili programy tohto typu na sobotu ráno, zakrátko nato bol ustálený sobotňajší program ako tridsaťminútový formát s týždennou periodicitou. Hlavnou súčasťou týchto programov boli krátke akčné animované príbehy, tzv. *cartoons*.³ S narastajúcimi finančnými a technologickými možnosťami televízie sa od začiatku 60. rokov minulého storočia rozširovala aj ponuka programov určených deťom – v programovej ponuke postupne pribúdajú aj dramatizované seriály určené deťom, fantasy a dobrodružné filmy, ale aj vzdelávacie programy a súťaže (*After School Specials*, *The Electric Company* a *Make a Wish* – porov. Cohen, 2007, s. 806).

Nový éru v šírení programov pre detské publikum priniesli 70. roky minulého storočia – v tomto období dochádza k vytváraniu sobotňajších videomozaík, v ktorých šesťdesiat- a deväťdesiatminútové programy fungovali ako pásma obsahujúce animované rozprávky, súťaže či hudbu. Takýmto skladačkovým programom v USA bol napr. *The New Super Friends Hour*. V tomto období vzrastá aj celospoločenský záujem distribuovať nielen komerčne úspešné, ale aj pestrejšie programy určené deťom, ktoré by navyše naplňali aj očakávania rodičov, ale aj štátnych či neštátnych nadácií sledujúcich vysielanie pre deti. V USA sa takéto očakávania inštitucionalizovali 5. októbra 1970, keď začala vysielat' Public Broadcasting Services (PBS), sieť neziskových televíznych staníc v USA, vo vysielaní ktorej sa začali systematicky objavovať nielen dramatizované televízne relácie od iných poskytovateľov televíznych staníc so štatútom média verejnej služby (najmä od BBC), ale špecializované detské relácie – najznámejšou z nich sa stala *Sesame Street*, hodinové pásmo zaujímavostí, hudby a komediálnych skečov, ktoré sa vysiela dodnes, zrejme prvá relácia, ktorá zohľadňovala skutočnosť, že deti disponujú kratšou pozornosťou než dospelí televízni diváci (poznámky o tejto téme sme publikovali v predchádzajúcej stati časopisu Jazyk a kultúra, pozri viac Rusnák, 2014).

Silným impulzom pri rozvoji detského programingu v televízii bol nástup káblových televíznych spoločností od polovice 80. rokov minulého storočia – televízni kábloví operátori postupne rozširovali ponuku nielen o špecializované detské programy (*Teenage Mutant Ninja Turtles*, *Power Range*), ale aj stanice určené detskému, resp. tínedžerskému publiku (*Disney Channel*, *Cartoon Network* a pod.). Dnes je segment elektronickej mediálnej produkcie určenej deťom mimoriadne pestrý – len vo Veľkej Británii vysiela denne 31 televíznych kanálov programy určené deťom (Davies, 2010, s. 153).

Postupný rozvoj rozhlasového a televízneho vysielania výrazne zasiahol do ponuky jednotlivých žánrov určených detskému príjemcovi aj v slovenskom mediálnom prostredí. Už v začiatkoch rozhlasového, resp. televízneho vysielania boli do programu zaraďované *vzdelávacie programy* určené školám; po nástupe televízie začiatkom 60. rokov sa ich produkcia rozbehla – na Slovensku sa vysielali z košického rozhlasového štúdia už od roku 1929 (Bágel', 1980, s. 701); televízne vzdelávacie programy pre školy sa u nás začali vysielat' v roku 1961 (Koščo, 1980, s. 750).

Osemdesiate roky 20. storočia možno považovať, ako píše L. Regrutová vo svojej stati venovanej vývoju slovenskej televíznej tvorby pre deti (2011), za obdobie žánrovo najpestrejšie. Detskému divákovi v tomto období ponúkala televízia množstvo ľudových či autorských rozprávkových inscenácií v rozličných podobách (hraná, animovaná, bábková), ako aj filmy s prvkami zábavy, hudby. Produkcia pre detského percipienta bola v tomto období jednou z možností ako sa vyhnúť „ideologicky zaťaženým“ žánrom, a tak sa stala priestorom na reflexiu viacerých autorov (P. Glocko, O. Sliacky, M. Kováčik, J. Navrátil, D. Dušek a iní). Zároveň došlo k výraznejšiemu prenikaniu dramatických žánrov do rozdielnych médií, išlo najmä o spracovanie jedného titulu v rozhlase aj v televízii (v rozličnom poradí). Napríklad pôvodná rozhlasová rozprávka *Popletený Polepetko* (1978) bola adaptovaná v

televíznom prostredí ako rozprávková komédia *Polepetko* (1986) s M. Nogom v hlavnej úlohe (porov. Stanislavová a kol, 2010). Po zmene politických, ale aj ekonomických podmienok začiatkom 90. rokov dochádza najmä v oblasti televíznej tvorby k výraznému útlmu – produkčne náročné mediálne texty (televízne inscenácie, animované rozprávky) sa prestali nakrúcať, výrazne sa redukoval aj repertoár ostatných druhov tvorby pre deti (súťažné programy, ale aj humoristické či hudobné relácie). Napriek sťaženým podmienkam sa podarilo produkovať najmä moderované relácie (na STV *Elá Hop*, moderovaná relácia zložená z pásma animovaných rozprávok a autorských gagov, TV Markíza vysielala zábavno-súťažnú reláciu *Kakao*), čoraz častejšie však začínajú vo vysielaní pre deti dominovať najmä krátke kreslené animované seriály z hollywoodskej produkcie (*Gumkáči*, *Rýchla rota Chipa a Dalea* a pod.). Až postupne sa začala oživovať aj domáca produkcia (pripomenúť možno zaujímavý projekt zábavno-vzdelávacej relácie pre deti predškolského veku *Gombička* či súťažný program pre deti so vzdelávacími prvkami a detektívnou zápletkou pod názvom *Prípady detektíva Kulmena*), pravda, výrazne orientovaná módnymi formátmi súťažných reality show (*Superchyty*, *Mini talent show*). Nový Zákon 532/2010 o Rozhlase a televízii Slovenska už neuvádza vo svojej programovej službe žánrovú rôznorodosť detských programov, no torzo pôvodných tvorcov pre deti sa snaží zachovať detskú produkciu aspoň v minimálnom rozsahu. K pozitívnym vkladom do tejto oblasti patrí aj pôvodná rozprávková hra *Orest z rodu čarodejníkov* vysielaná počas vianočných sviatkov 2010 či nové časti úspešnej animovanej série rozprávok *Jurošík* (Regrutová, 2011).

Treba pritom povedať, že viaceré rozhlasové a televízne diela, ktoré vznikli v slovenských elektronických médiách, oslovili detské publikum aj v zahraničí – osobitne to platí o zábavnej relácii s pesničkami *Zlatá brána*, ktorú pripravovalo televízne štúdio Košice dve desaťročia – a získali aj medzinárodné ocenenia – pripomenúť možno aspoň televíznu klauniádu *Traja chrobáci*, ktorá získala v roku 1977 Hlavnú cenu na festivale detských programov v Monte Carle. Od roku 1971 sa podarilo získať viacero ocenení pre slovenské televízne relácie určené detskému divákovi aj na Cene Dunaja, medzinárodnom televíznom festivale programov pre deti a mládež, ktorý sa s dvojročnou periodicitou uskutočňuje v Bratislave.

Namiesto záveru...

Uzatvárajúc pohľad na predpoklady šírenia a žánrovú ponuku programov určených detskému publiku možno konštatovať, že napriek bohatej tradícii je súčasná ponuka relácií určených špecifickému detskému poslucháčovi, resp. divákovi relatívne úzka – čoraz častejšie sa pri programovaní rozhlasových a televíznych formátov dbá skôr na potreby a prania univerzálneho príjemcu, čoho efektom je predovšetkým nárast programov rodinného typu (rodinné sitkomy, animované seriály a filmy pre deti i dospelých, zábavno-súťažné talentové súťaže s účasťou detí i dospelých a pod.). V slovenskom mediálnom prostredí je tento trend mimoriadne výrazný, obzvlášť je to markantné vo verejnoprávných elektronických médiách: viaceré tradičné relácie postupne zanikli (napr. ranné bloky programov pre deti *Vysielanie pre najmenších*). Osobitne je táto skutočnosť citeľná v kontexte s odlišným vývojom programovania pre detské televízne publikum v susednej Českej republike – tam vznikol od septembra 2013 samostatný televízny kanál šíriaci výlučne programy určené detskému publiku pod názvom ČT: D.⁴ Z pestrej ponuky programov 80. a začiatku 90. rokov pre deti fungoval neskôr vo vysielaní Slovenskej televízie už len nedeľný doobedňajší magazín *Elá Hop*, stíchli aj diskusie o projekte televíznej stanice čiastočne určenej pre detského diváka (malo ísť o štvrtý digitálny kanál STV kombinujúci vzdelávacie programy s detským programmingom) – Krasko, 2009. Súčasný systém programovania, pre ktorý je rozhodujúce kritérium vysokej sledovanosti, potom v ponuke programov pre deti a mládež často preferuje lacné produkcie s rozhodujúcou motiváciou ušetriť – Javorská, 2009. Postupné oživovanie

detského programmingu v RTVS (detský zábavný program *Trpaslíci*, vedomostná súťaž *Daj si čas*, príprava nových animovaných seriálov *Pavúky z rohu*, *Drobci* – porov. Poláš, 2014) naráža na finančné obmedzenia v úspornom rozpočte verejnoprávneho média na Slovensku.

Poznámky

[1] Hudobný formát predstavuje označenie vonkajšej podoby médiom sprostredkovaného textu (najčastejšie rozhlasového) v závislosti od ponúkaného druhu hudby (najčastejšie tzv. strednoprádovej pop music s overenými hitmi posledných dvoch desaťročí). Dlhodobé úsilie o vytváranie hudobného formátu média (najmä rozhlasového) úzko súvisí so snahou zachovať istú „hudobnú tvár“ (smerom k vybraným hudobným štýlom, niekedy aj interpretom či hudobným rodom), často aj s reklamnou a marketingovou praxou jednotlivých médií.

[2] Golden Age of Radio (angl. zlatý vek rozhlasu) – termín používaný najmä v americkej žurnalistike na označenie desaťročia vo vývoji rozhlasového vysielania ohraničeného rokmi 1928 – 1938. Pre toto obdobie bol typický nielen nárast popularity rozhlasového vysielania a rozširovanie rozhlasových koncesionárov, ale aj pestrá programová ponuka (v rozhlasovom vysielaní vznikajú nové, autonómne rozhlasové žánre –napr. rozhlasové hry, rozhlasové reportáže, športové a hudobné prenosy, prvé rozhlasové seriály a zábavné skeče. Rozhlas sa stal v tomto čase jedným z najdôležitejších masových médií, v programovej skladbe vtedajšieho rozhlasového vysielania tvorila hudba (v prevažnej miere tzv. vážna, artificálna) 53 %, rozhovory a diskusie 11 %, dramatizované programy 9 %, zábavné relácie 9 %, spravodajstvo 9 %, náboženské vysielanie 5 %, prenosy z mimoriadnych podujatí 2 % a rôzne iné programy 2 %. V tom istom čase sa 64 % programu vysielalo naživo, 21 % tvorili nahrávané relácie a 12 % hudba z gramofónových platní (Brečka, 2004).

[3] Cartoon – krátky kreslený film, pôvodne premietaný na filmových predstaveniach pred samotným celovečerným filmom; charakteristický je modelovosťou postáv, extrémnou dynamikou (samotný film trval len 5 – 7 min.) a zhustenými situačnými gagmi. Prvým takýmto krátkym animovaným filmom so synchronizovaným obrazom a zvukom bol cartoon *Steamboat Willie*, ktorý vytvoril W. Disney v r. 1928. Najznámejšie cartoons vznikali v sériách v 30. a 40. rokoch minulého storočia vo filmových spoločnostiach Hanna – Barbera, Warner Bros a pod. (Myšiak Mickey, Tom a Jerry, Pepek námorník a pod.) a ich popularita vzrástla pri prechode do televízneho prostredia začiatkom 50. rokov.

[4] Samotné televízne vysielanie ČT:D je doplnené internetovým serverom, na ktorom sú umiestnené okrem archívnych nahrávok aj rôzne interaktívne hry a súťaže pre deti, porov. <http://decko.ceskatelevize.cz/>

Literatúra

ALLISON, A.: Children and Television. In: NEWCOMB, H. (ed.): Encyclopedia of Television. New York: Fitzroy Dearborn Publishers 2004, s. 502 – 509.

BÁGEL, V.: Rozhlas. In: Slovensko. Kultúra – II. časť. Bratislava: Obzor 1980, s. 671 – 714.

BREČKA, S.: Teória a dejiny masovej komunikácie. Trnava: UCM 2004. [online] [cit. 30. 11. 2013] Dostupné na internete: <<http://www.gregi.net/fmk/zimny-2003.html>>

COHEN, D. I.: Cartoons. In: ARNETT, J. J. (ed.): Encyclopedia of Children, Adolescents and the Media. Massachusetts: Sage Publications 2007, s. 806 – 808.

Česká televize – Děčko. [online] [cit. 22. 9. 2014] Dostupné na internete: <<http://decko.ceskatelevize.cz/>>

DAVIES, M. M.: Children, Media and Culture. Berkshire: Open University Press 2010. 238 s.

- Golden Age of Radio 1935 – 50. [online] [cit. 22. 9. 2014] Dostupné na internete: <<http://history.sandiego.edu/GEN/recording/radio2.html>>
- History of Radio. [online] [cit. 30. 11. 2013] Dostupné na internete: <<http://www.localhistory.scit.wlv.ac.uk/Museum/Engineering/Electronics/history/radiohistory.htm>>
- HOČELOVÁ, V.: Slovník novinárskej teórie a praxe. Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Nitra 2001. 235 s.
- Chicago Tribune: Television News Notes. Chicago Tribune, 24 September 1964.
- Children Television Programming. [online] [cit. 30. 11. 2013] Dostupné na internete: <http://www.fcc.gov/Bureaus/Mass_Media/Factsheets/kidstv.txt>
- JAVORSKÁ, A.: Hodnotenie programov pre deti a mládež (Rok 2006 a súčasnosť). [online] [cit. 30. 11. 2013] Dostupné na internete: <<http://celamko.blogspot.com/2007/05/hodnotenie-programov-pre-deti-mlde.html>>
- KOŠČO, J.: Televízia. In: Slovensko. Kultúra – II. časť. Bratislava, Obzor 1980, s. 715 – 766.
- KOTRBA, Š.: Reflexe mediální reflexe a masovaný soukromý zájem. [online] [cit. 22. 9. 2014] Dostupné na internete: <<http://www.blisty.cz/art/74906.html>>
- KRASKO, I.: Odvrhnutý detský divák. [online] [cit. 30. 11. 2013] Dostupné na internete: <<http://medialne.etrend.sk/televizia/clanok.php?clanok=3137>>
- McGROWN, A.: Genres, Themes and Formats. [online] [cit. 30. 11. 2013] Dostupné na internete: <<http://www.screenonline.org.uk/index.html>>
- POLÁŠ, M.: RTVS štartuje detský formát Trpaslíci. Pozrite si ukážku. 3. 4. 2014. [online] [cit. 22. 9. 2014] Dostupné na internete: <<http://medialne.etrend.sk/televizia/rvts-startuje-detsky-format-trpaslici-pozrite-si-ukazku.html>>
- Radio-Television Terms & Definitions. Traffic Directors Guild of America. San Juan: Capistrano CA 2006. 68 s.
- REGRUTOVÁ, L.: Televízna tvorba pre deti včera a dnes: poznámky o vývoji a charaktere detskej tvorby v Slovenskej televízii. In: Jazyk a kultúra, 2011, roč. 2, č. 6/2011. [online] [cit. 12. 12. 2013] Dostupné na internete: <http://www.ff.unipo.sk/jak/6_2011/regrutova.pdf>
- RUSNÁK, J.: Elektronický mediálny text a detské publikum ako interpretačný problém. Jazyk a kultúra, 2014, roč. 5, č. 17 – 18/2014. [online] [cit. 12. 12. 2013] Dostupné na internete: <http://www.ff.unipo.sk/jak/17-18_2014/rusnak.pdf>
- SIMMONS, Ch.: History of Radio. In: ARNETT, J. J. (ed.): Encyclopedia of Children, Adolescents and the Media. Massachusetts: Sage Publications 2007, s. 685 – 686.
- STANISLAVOVÁ, Z. a kol.: Dejiny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1960. Bratislava: Literárne informačné centrum 2010. 318 s.
- Vyhláška Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 3. decembra 2007, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o jednotnom systéme označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel, programov alebo iných zložiek programovej služby a spôsobe jeho uplatňovania, Z. z. 589/2007.

Summary**Notes on the genesis of children's programming in radio and television**

The study analyzes the factors affecting the production, dissemination and consumption of radio and television programs for children's audience. Particular attention is paid to historical circumstances shaping the basic legislative prerequisites of functioning and conditions which create specific genres of children's programs for children's audience in Slovakia and abroad (folktale, news programs, entertainment and quiz shows, eduactional programs).